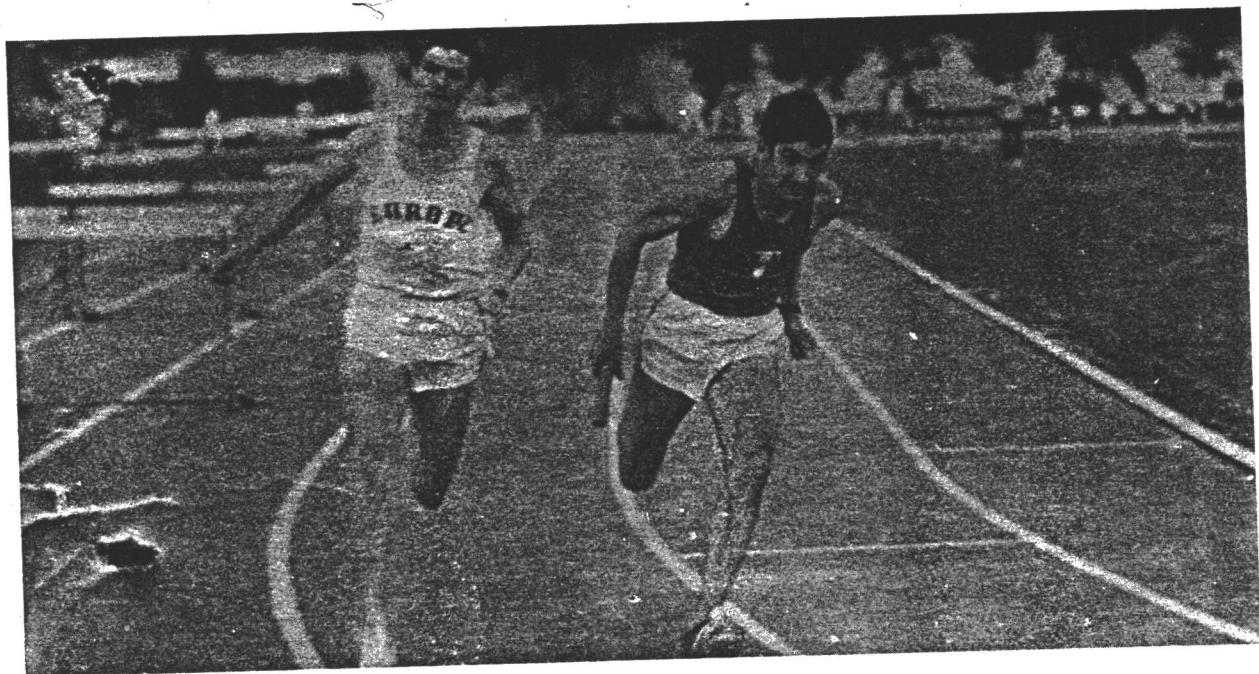

kirolak eta DOPAIA

Goi mailako kirol lehiaketak (Joku Olinpikoak, munduko lehiaketak eta abar) ia ia egintza politiko bezala hartu behar dira. Estatuaren izen ona «jokatzen» da bertan. Horregatik, garrantzizkoena ez da parte hartzea, irabaztea baizik. Eta irabazteko, edozein bide da ona, kirolarien osasunean egin daitezkeen kalteak gorabehera. Horrela aitzinatu dira dopatzeko teknikak. Arazo larria dopaiarena, baina kirolarien artean guztiz hedatua. Marka berriak lortu behar dira, geroago eta zailagoak; eta, horretarako, gizona makina bezala kontsideratzen da. Besterik gabe, naturalki esan nahi dut, mugarik ez ote du giza gorputzak? Zer balio ote du, dopaia bidez lorturiko markak? Hala ere, dirudienez, azken urteotan lorturiko mundu-marka asko, horrela lortuak dirateke.

DOPAIA ZER DEN

Egia esan, ez da erraza, dopaia zer den zehazki esatea. Gutti gorabehera honela defini dezakegu: «Dopaia, edonolako substantzia edo medio bidez, lehiaketei begira kirolarien indarra, erresistentzia edo eta, hitz batez, errendimendua artifizialki handitzea da, metodo horren kausaz kirolariaren osasun fisiko edo psikikoa arriskutan jartzen delarik». Beraz bi puntu nagusi ditu dopaiak: artifiziala

izatea eta horrekin kirolarien osasuna arriskutan jartzea. Dena dela, definizio hau ez da guztiz zehatza, eta sarri ez dakigu non hasten eta non bukatzen den dopaia.

Gaur egun, nahikoa azterturik dago dopaiaren arazoa, eta dopagarri bezala kontsideratzen diren berrehun bat produktuz, zerrenda ofizial bat prestatu da. Eta hori da, goi mailako lehiaketetan kontrolatzen dena. Berrehun dopagarri horien artean era askotako produktu eta metodoak daude. Horregatik horien klasifikapen laburra egitea komeni da, arazoaren korapilatasunaz konturatzeko.

DOPAIA MOETA DESBERDINAK

Lau multzo nagusi kontsideratuko ditugu dopagarrien artean: kitzikagarriak, lasaigarriak, hormona maskulinoak, eta odol-dopaia. Eta interesgarri direlakoan, banan banan aipatuko ditugu, markak hobetzeko dituzten abantailak adieraziz:

Kitzikagarriak: Hauk kitzikatu (hots ezitatu) egiten dute kirio sistema. Estimulatu eta bizkortu egiten dute egintza intelektuala eta nekapen sentipena tikitu egiten dute. Dena dela, nekapena beranduago agertuko da, handiturik gainera. Hauen arteko dopagarririk erabiliena, anfetamina da.

Lasaigarriak: Kirolari batzu oso urduri egoten dira lehiaketetan, eta hori dela eta, ahal dutena baino guttiago egiten dute urduritasunaren kausaz. Horrela, beren kirioak trankiltzeko eta lasaitzeko, honelako trankilgarri asko hartzen dituzte kirolariek. Ziklisten artean, palfium izenakoa oso erabilia da.

Hormona maskulinoak: Honelako hormonek proteinen sorpena errazten dute eta, modu berean, hezur-ehunen hazkundera. Neskek hartzean, hauek mutil itxura hartzen dute politiro. Edonola ere, nahiz eta giharreak indartzen diren, tendoiak ez dira neurri berean gogortzen, eta gero erraz apurtzen dira. Gehien erabiltzen diren hormonak, testosterona eta anabolizanteak dira.

Odol-dopaia: Oso dopaia modu bitxia berau. Lehiaketa baino hilabete lehenago, odol litro bat gutti gorabehera ateratzen zaio kilolariari. Odol hori jelatu egiten da. Hilabetea pasatu ondoren, kirolariak bere odol bolumena errekuaturik du. Orduan berriro ere sartzen zaio lehen kenduriko odola, baina plasma eta bikor zuririk gabe; hots, bikor gorriak soilik. Zer lortzen da horrela? Odolak giharretara daraman oxigeno kantitatea handiagoa da, eta horrek kirolariaren erresistentzia handitzen du.

DOPAIAK SORTZEN DITUEN ARRISKUAK

Aurreko adibideetan ikusi dugunez, dopaiaren bidez bortxatu egiten da gorputza, berea ez den erritmu bat eramatera. Eta hori arriskugarria da.

Kitzikagarriek desorekatu egiten dute sarri kirio sistema, psikosiak, haluzinazioak eta kasurik txarrenean eskizofrenia sortuz. Inoiz kirolari batzu hil egin dira anfetaminen kausaz. Honela, 1967.eko Tour-ean, Simpson izeneko ziklista, bidean bertan hilik geratu zen arrazoi horregatik.

Gai trankilgarrien artean palfium izenekoak, erregular ki hartuz, toxikomania sortzen du, morfina antzera.

Bestalde, gai anabolizanteak kartzer-sortzaile direla frogatu izan da.

Eta kronika beltz hau bukatzeko, odol-dopaiaren kausaz odolbatuak sortzen dira erraz, eta horrela, tronbosien arriskua handitu egiten da.

Hormona maskulinoen erabilera oso hedatua egon da zenbait igerilariren artean. Horrela haien gorputzak gizonaren itxura hartzen du giharduran.

DOPAIA NOLA KONTROLA

Legea eginez, tranpa ere egina dateke. Dopaia debekatu denetik, hura kontrolatzeko erabiltzen diren medioez kontrola ez daitezkeen dopaia modu berriak asmatu dira. Eta horrela, espiral batetan sartu gara: zenbat eta kontrola gogorragoa, dopaia metodoak sofistikatuagoak. Gaur egun, biologikoki haztarrenik utziko ez duten dopagarritan pentsa daiteke. Orduan nor irabaziko du, kirolaririk onenak, ala dopaia metodorik sofistikatuenak?

Bestalde, dopagarri bezala kontsideratzen diren gai batzu, medikamenturik arruntenetan agertzen dira, haien formularen osagarri bezala. Kasu bitxi bezala, honetaz, Merckx izeneko kirolari hospetsuari Italiako Giro batetan gertaturikoa kontatuko dugu. Katarroaren aurkako tanta batzuren erruz, deskalifikatua izan zen, dopaturik bailegoen. Debekaturik zeuden gai dopagarrietako bat, tanta haien osagarri zen.

Dena dela, kirola garbiaren izenean, eta giza osasunari zor zaion begirunearen izenean, gure ustez dopaiaren aurka gogor jokatu behar da.

Baina edozein modutan, galdera eta kezka hau dator-kigu burura: Non hasten eta non bukatzen da dopaia? Zeren eta haurrak oraindik haur direlarik, kirola konkretarako aukeratzen eta erabat espezializatzen direlarik, hau ere dopaia modu berezi bat ez ote den galdetu behar baita. Eta hori egin egiten da.

Kirola estatuen prestijiatzerako eta propagandarako harma bezala erabiltzen den neurrian, problema geroago eta konponezinago izanen da. Eta daramagun abiaduraz, ez dirudi zorioneko egun batetan, kirolarientzako gauzarik inportanteena parte hartzea izanen denik.